

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Makua-verkoston rooli kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanossa Lapissa on keskeinen. Makua-verkosto on jo vuodesta 2018 toiminut aktiivinen kulttuurin asiantuntijaverkosto, johon kuuluvat kaikki Lapin 21 kuntaa ja Saamelaiskäräjät. Verkoston jäseniksi kutsutaan kuntien

kulttuuritoiminnasta vastaavat työntekijät, maakunnallisista kulttuurin tehtävistä vastaavat asiantuntijat ja Saamelaiskäräjien edustus. Maakunnallisia asiantuntijoita on mukana Lapin Liitosta, Lapin Ely-keskuksesta sekä Taiteen edistämiskesuksesta. Verkoston puheenjohtajakaupunkina toimii Rovaniemi, varapuheenjohtajuus on Sodankylän kunnalla ja verkoston sihteerinä toimii Lapin Ely-keskuksen edustaja. Makua-verkoston vuonna 2018 käynnistyneen toiminnan jatkuvuus on onnistuttu turvaamaan kuntien ja Saamelaiskäräjien omilla panostuksilla, ja erityistä vetoapua verkosto on saanut OKM:n rahoittamalta alueelliselta Pohjoisen puhuri -kehittämistehtävältä 2023-24.

Lapin kulttuuritoimijat kohtaavat työssään erityisiä haasteita, kuten pitkät välimatkat, vähäiset resurssit, yhdistelmätoimet ja välittömän vertaistuen puute.

Näitä Lapin kuntien kulttuuritoiminnan haasteita pyritään taklaamaan Makua-verkostossa jakamalla tietoa hyvistä käytännöistä, etsimällä yhteistyön mahdollisuuksia ja tarjoamalla vertaistukea. Lisäksi verkosto edistää kulttuuripalveluiden yhdenvertaista saatavuutta alueella ja mahdollistaa kuntien osallistumisen alueelliseen kehittämiseen. Verkoston merkitys erityisesti pienten kuntien kulttuuritoiminnan monipuolistamisessa on hyvin konkreettinen.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Lapin maakunnallisen kulttuurin asiantuntijaryhmä Makua-verkosto kannattaa kulttuuripoliittisen selonteon visiota sekä neljää tavoitetta, joihin pitkän aikavälin kulttuuripoliittikka Suomessa perustuu. Raportin toimenpide-ehdotuksista kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa ovat kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, kulttuurin tekijät avainasemassa, kulttuurin kukoistava toimintaympäristö sekä kansainvälistyvä kulttuuri.

Selonteossa olisi tärkeää tuoda esiin entistä selkeämmin kuntien merkittävä asema kulttuuripalvelujen rahoittajina ja järjestäjinä sekä lakisääteisten, voittoa tavoittelemattomien kulttuuri-instituutioiden ylläpitäjinä. Toteutuksen osalta on tärkeää, että kunnat otetaan mukaan suunnitteluun ja kuntien riittävät resurssit turvataan.

Museot, kirjastot ja orkesterit ovat toimijoita, joiden merkittävä työ näkyy alueellisena vaikuttavuutena. Siksi selonteon tavoitteisiin tulisi selkeästi sisällyttää rahoituksen turvaaminen olemassa oleville instituutioille, kuten yleiselle kulttuuritoimelle, kirjastoille ja museoille. Lisäksi selonteossa on tärkeää tunnistaa keskisuurten kasvukeskusten merkittävä alueellinen rooli. Keskisuurien kasvukaupunkien toimenpiteet ja vaikutukset kohdistuvat erityisesti alueen pieniin kuntiin tukien niiden rajallisia kulttuuripalveluiden resursseja. On olennaista, että kulttuuripalvelujen saavutettavuutta ja saatavuutta voidaan turvata ja edistää erilaisissa toimintaympäristöissä. Pitkät välimatkat ja kuntien pieni koko vaikeuttavat palvelujen keskittämistä, joten ratkaisut vaativat alueellisesti joustavia ja räätälöityjä kulttuuripalveluiden toimintamalleja.

Selonteossa esitetty visio osallisuudesta on tärkeä, mutta sen sisällössä painottuvat ammattitaiteilijat ja luovan alan toimijat. Kuitenkin kulttuuritoimintaan osallistuminen syntyy asukkaiden omasta tekemisestä, harrastuksista ja vapaaehtoistoiminnasta. Kolmannen sektorin tuottama kulttuuritoiminta sekä asukkaiden omaehtoinen osallistuminen jäävät selonteossa varsin vähälle huomiolle, vaikka nämä muodostavat merkittävän osan kuntien kulttuuritoiminnasta ja sen vaikuttavuudesta.

6. toimenpiteen mukaan kulttuurin aluehallinnolle tarvitaan kokonaisvastuullista ajattelua, alueellisen verkoston vahvistamista ja rakenteita, jotka kannustavat alueellisten viranomaistoimijoiden sekä taide- ja kulttuuritoimijoiden keskinäiseen yhteistyöhön. Tämä toimenpide on Makua-verkoston mielestä tarpeellinen.

Osana valtionhallinnon säästötoimia Tilastokeskus esittää kulttuuri-, joukkoviestintä- ja vapaa-ajan osallistuminen -tilastojen lakkauttamista vuoden 2024 lopussa. Mikäli lakkautuspäätös toteutuu, ratkaisulla on keskeinen heikentävä vaikutus kulttuuripalvelujen tiedolla johtamiseen, seuranta- ja arviointityöhön sekä vertailutiedon hankintaan.

Selonteossa huomioidaan hyvin lasten- ja nuorten osuus kulttuurin kokijoina ja tekijöinä, mutta ikääntyneiden osuus jää vähäiseksi. Ikääntyneiden määrä lisääntyy kaiken aikaa ja iäkkäät säilyvät toimintakykyisinä entistä pidempään. On hyvä tunnistaa ikääntyneiden merkitys kulttuurin tekijöinä sekä toisaalta lisääntynyt tarve ikäryhmälle suunnatuille kulttuuripalveluille.

Kansainvälisyyden osalta selonteossa on tärkeää tunnistaa, että kulttuuriviennin ohella kansainvälisyys lisää paikkakuntien elinvoimaa. Kansainväliset suhteet, yhteistyö ja verkostot sekä kulttuurimatkailun kehittäminen ovat tärkeä osa kansainvälistymistä. Kulttuurimatkailun kehittäminen on tärkeää, mutta vaatii myös resursseja. Lappi on paitsi Suomen kansainvälisin maakunta, myös Suomen kasvun veturi. Kulttuurisesti moninaisessa Lapissa on elävän saamelaiskulttuurin ja matkailijamäärien huomattavan kasvun lisäksi juuri nyt valtavia mahdollisuuksia kulttuurin, taiteen ja luovien alojen kehittymiselle.

Partanen Johanna
Rovaniemen kaupunki / Vapaa-ajanpalvelut - Lapin maakunnallisen
kulttuurin asiantuntijaryhmä Makua-verkosto